HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

14 noiembrie 2018 *

„Trimitere preliminară – Directiva 2009/72/CE – Articolul 3 alineatele (2), (6) și (15) și articolul 36 litera (f) – Piața internă a energiei electrice – Caracter ipotetic al întrebărilor preliminare – Inadmisibilitatea cererii de decizie preliminară”

În cauza C-238/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din orașul Vilnius, Lituania), prin decizia din 11 aprilie 2017, primită de Curte la 9 mai 2017, în procedura

UAB „Renerga”

împotriva

AB „Energijos skirstymo operatorius”,

AB „Lietuvos energijos gamyba”,

cu participarea:

UAB „BALTPOOL”,

Lietuvos Respublikos Vyriausybė,

Achema AB,

Achemos Grupė UAB,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul M. Vilaras, președintele Camerei a patra, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, și domnii J. Malenovský (raportor), L. Bay Larsen, M. Safjan și D. Šváby, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 mai 2018,

* Limba de procedură: lituaniana.

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru UAB „Renerga”, inițial de V. Radvila, de K. Pabijanskas și de G. Balčiūnas, advokatas, de C. Malamataris, dikigoros, de A. Wilhelm, Rechtsanwalt, de E. Righini, avvocato, și de C. Cluzel, avocat, ulterior de V. Radvila și de K. Pabijanskas, advokatas, de E. Righini, avvocato, și de C. Cluzel, avocat;

– pentru AB „Energijos skirstymo operatorius” și pentru AB „Lietuvos energijos gamyba”, de A. Žindul, advokatas;

– pentru UAB „BALTPOOL”, de A. Smaliukas și de E. Junčienė, în calitate de agenți;

– pentru Achemos Grupė UAB, de G. Balčiūnas, advokatas;

– pentru guvernul lituanian, de D. Kriaučiūnas și de R. Dzikovič, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de O. Beynet, de Y. G. Marinova, de A. Steiblytė și de J. Jokubauskaitė, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 iulie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatele (2), (6) și (15), precum și a articolului 36 litera (f) din Directiva 2009/72/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice și de abrogare a Directivei 2003/54/CE (JO 2009, L 211, p. 55).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între UAB „Renerga”, pe de o parte, și AB „Energijos skirstymo operatorius” și AB „Lietuvos energijos gamyba”, pe de altă parte, în legătură cu plata unor dobânzi moratorii pentru plata cu întârziere către Renerga a unor compensații pentru obligația de serviciu public.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Considerentele (46) și (50) ale Directivei 2009/72 au următorul cuprins:

„(46) Respectarea cerințelor de serviciu public reprezintă un element esențial al prezentei directive și este important ca standarde comune minime, respectate de către toate statele membre, să fie stabilite de prezenta directivă, având în vedere obiectivele legate de protecția consumatorilor, siguranța alimentării [a se citi «siguranța aprovizionării»], protecția mediului și niveluri echivalente de concurență în toate statele membre. Este important ca cerințele de serviciu public să poată fi interpretate la nivel național, având în vedere condițiile naționale, și cu respectarea legislației comunitare.

[…]

(50) Cerințele de serviciu public, inclusiv cele privind serviciul universal, și standardele comune minime care rezultă din acestea necesită o mai bună consolidare pentru a se asigura faptul că toți consumatorii, în special cei vulnerabili, pot beneficia de pe urma concurenței și a prețurilor echitabile. Obligațiile de serviciu public ar trebui definite la nivel național, ținând seama de circumstanțele naționale; legislația comunitară ar trebui totuși respectată de către statele membre […]”

4 Articolul 3 alineatele (2), (6) și (15) din această directivă prevede:

„(2) Ținând seama pe deplin de dispozițiile relevante din [Tratatul CE], în special articolul 86, statele membre pot impune întreprinderilor din sectorul energiei electrice, în interesul economic general, obligații de serviciu public referitoare la siguranță, inclusiv siguranța alimentării [a se citi «siguranța aprovizionării»], regularitatea, calitatea și prețul furnizărilor, precum și protecția mediului, inclusiv eficiența energetică, energia din surse regenerabile și protecția climei. Aceste obligații sunt clar definite, transparente, nediscriminatorii și ușor de verificat și garantează întreprinderilor de energie electrică comunitare accesul egal la consumatorii naționali. În ceea ce privește siguranța alimentării [a se citi «siguranța aprovizionării»] și gestionarea orientată către eficiență energetică și satisfacerea cererii, precum și în vederea realizării obiectivelor de protecție a mediului și a obiectivelor privind energia din surse regenerabile menționate la prezentul alineat, statele membre pot pune în aplicare o planificare pe termen lung, luând în considerare posibilitatea accesului la sistem al terților.

[…]

(6) Acordarea de compensații financiare, alte forme de compensare sau drepturi exclusive de către un stat membru în vederea îndeplinirii obligațiilor prevăzute la alineatele (2) și (3) se realizează într-un mod nediscriminatoriu și transparent.

[…]

(15) La punerea în aplicare a prezentei directive, statele membre informează Comisia cu privire la toate măsurile adoptate pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu universal și de serviciu public, inclusiv protecția consumatorului și protecția mediului, precum și cu privire la posibilul lor efect asupra concurenței pe plan național și internațional, indiferent dacă aceste măsuri necesită sau nu o derogare de la prezenta directivă. Statele membre notifică Comisia, la fiecare doi ani, cu privire la orice modificare adusă acestor măsuri, indiferent dacă respectivele modificări necesită sau nu o derogare de la prezenta directivă.”

5 Articolul 36 litera (f) din directiva menționată prevede:

„În îndeplinirea atribuțiilor de reglementare prevăzute de prezenta directivă, autoritățile de reglementare iau toate măsurile rezonabile în vederea realizării următoarelor obiective în cadrul atribuțiilor și competențelor prevăzute la articolul 37, în cooperare strânsă, după caz, cu alte autorități naționale competente, inclusiv cu autoritățile din domeniul concurenței, și fără a aduce atingere competențelor acestora:

[…]

(f) garantarea acordării de stimulente corespunzătoare operatorilor de sistem și utilizatorilor de sistem, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, pentru a spori eficiența în ceea ce privește performanța sistemelor, precum și integrarea pe piață.”

Dreptul lituanian

6 Directiva 2009/72 a fost transpusă în ordinea juridică lituaniană prin Energetikos įstatymas (Legea privind energia), prin Elektros energetikos įstatymas (Legea privind energia electrică) și prin Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas (Legea privind energia din surse regenerabile).

7 În temeiul prevederilor Legii privind energia electrică, guvernul lituanian a adoptat, la 18 iulie 2012, Vyriausybės nutarimas nr. 916 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Decretul Guvernului nr. 916 privind reglementarea furnizării de energie electrică în regim de obligație de serviciu public). Potrivit punctului 3 din acest decret, „compensațiile pentru obligația de serviciu public" sunt gestionate în conformitate cu cadrul de administrare a compensațiilor pentru obligația de serviciu public instituit prin Vyriausybės nutarimas nr. 1157 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Decretul Guvernului nr. 1157 privind reglementarea administrării compensațiilor pentru obligația de serviciu public în sectorul furnizării energiei electrice) adoptat la 19 septembrie 2012.

8 Punctul 18.1 din Decretul Guvernului nr. 916 prevede posibilitatea suspendării temporare a compensației pentru obligația de serviciu public plătită în conformitate cu modalitățile și cu condițiile prevăzute prin Decretul Guvernului nr. 1157, dacă prestatorul serviciului public sau persoanele asociate cu acesta nu achită integral sau o parte din compensațiile pentru obligația de serviciu public datorate pentru energia electrică efectiv consumată, în conformitate cu punctul 16 din acest din urmă decret.

9 Decretul Guvernului nr. 1157 definește noțiunea „persoane asociate" (punctul 3 al cincilea paragraf). La punctul 26.1, acest decret prevede că gestionarul sistemului de distribuție, întreprinderea cumpărătoare și administratorul suspendă plata dacă prestatorul serviciului public sau persoanele asociate cu acesta nu plătesc compensațiile pentru obligația de serviciu public datorate pentru energia electrică efectiv consumată. Aceeași dispoziție precizează condițiile în care poate fi reluată această plată. Punctul 26.2 din același decret prevede că, dacă prestatorul serviciului public se retrage dintr-un grup de persoane asociate în care cel puțin un membru nu a plătit, integral sau o parte din compensațiile pentru obligația de serviciu public datorate pentru energia electrică efectiv consumată, compensațiile pentru obligația de serviciu public vor fi achitate acestui prestator numai atunci când persoana cu care a fost asociat plătește integral compensațiile datorate pentru energia electrică efectiv consumată până la momentul retragerii.

Litigiul principal și întrebările preliminare

10 Renerga operează cinci centrale electrice care produc energie electrică din surse de energie regenerabile. Aceasta furnizează sistemului de distribuție energia electrică pe care o produce. Împreună cu Achema AB și cu alte societăți, Renerga face parte din UAB Achemos Grupė.

11 În temeiul unor contracte încheiate la 7 ianuarie 2013 și la 19 iunie 2013 între Renerga și pârâtele din litigiul principal, Renerga se obligă să vândă acestor pârâte, care se obligă, în schimb, să cumpere și să plătească, întreaga energie electrică pe care ea o produce și o furnizează în sistemul de distribuție. Potrivit acestor contracte, prețul pe care pârâtele din litigiul principal trebuie să îl plătească societății Renerga pentru energia electrică menționată este compus din prețul de piață al energiei electrice și din compensațiile pentru obligația de serviciu public care corespund diferenței dintre, pe de o parte, tariful fix aplicabil energiei electrice produse de Renerga în conformitate cu modalitățile și cu condițiile prevăzute de reglementări și, pe de altă parte, prețul pieței.

12 La 25 februarie 2016, administratorul compensațiilor pentru obligația de serviciu public, UAB „BALTPOOL", a informat pârâtele din litigiul principal că, în conformitate cu Decretele Guvernului nr. 916 și nr. 1157, plata compensațiilor pentru obligația de serviciu public către Renerga urma să fie

suspendată în totalitate până la achitarea integrală, de către Achema sau de către alte persoane asociate acesteia, a compensațiilor pentru obligația de serviciu public datorate pentru energia electrică efectiv consumată. Potrivit BALTPOOL, pe de o parte, Achema nu și-a îndeplinit în totalitate obligația de a plăti compensațiile pentru obligația de serviciu public datorate pentru energia electrică efectiv consumată și, pe de altă parte, întrucât capitalul societății Achema și participația de control la capitalul societății Renerga erau deținute de Achemos Grupė, se impunea ca Achema și Renerga să fie considerate persoane asociate.

13 La 26 februarie 2016, Energijos skirstymo operatorius a informat Renerga că plata compensațiilor pentru obligația de serviciu public pe care i le datora a fost suspendată. La 8 martie 2016, Lietuvos energijos gamyba a adresat societății Renerga o comunicare similară, în care a menționat că plata compensațiilor pentru obligația de serviciu public a fost suspendată pentru o perioadă nedeterminată și că îi va plăti doar la prețul pieței energia electrică vândută.

14 Prin scrisoarea din 10 martie 2016, adresată Renerga, BALTPOOL a precizat că, la 31 ianuarie 2016, a fost transmisă societății Achema o factură pentru o sumă totală de 629 794,15 euro inclusiv taxa pe valoarea adăugată, care stabilea data scadenței la 24 februarie 2016. Reiese din decizia de trimitere că, întrucât, la data de 25 februarie 2016, Achema nu achitase această factură, plata compensațiilor pentru obligația de serviciu public către Achema și către toate persoanele care fuseseră asociate cu aceasta trebuia, în consecință, să fie suspendată.

15 Ca urmare a neîndeplinirii de către pârâtele din litigiul principal a obligației de a plăti societății Renerga întregul preț datorat pentru energia electrică pe care au cumpărat-o, în special compensațiile pentru obligația de serviciu public care constituie un element al prețului energiei electrice cumpărate, acestea au acumulat față de Renerga o datorie în cuantum de 1 248 199,81 euro.

16 Această datorie a fost achitată la 21 aprilie 2016, dată la care BALTPOOL a adoptat decizii privind plata compensațiilor pentru obligația de serviciu public suspendate, destinate pârâtelor din litigiul principal.

17 La 12 decembrie 2016, Renerga a introdus la Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din orașul Vilnius, Lituania), o acțiune având ca obiect obligarea Lietuvos energijos gamyba și a Energijos skirstymo operatorius la plata sumelor de 9 172,84 euro și, respectiv, de 572,82 euro, cu titlu de daune interese moratorii pentru plata cu întârziere a compensațiilor pentru obligația de serviciu public, potrivit contractelor de vânzare de energie electrică încheiate la 7 ianuarie 2013 și, respectiv, la 19 iunie 2013. În plus, Renerga a solicitat obligarea pârâtelor din litigiul principal la plata unor dobânzi la aceste sume, cu o rată anuală de 8,05 %.

18 Întrucât a considerat că litigiul necesită clarificări în ceea ce privește Directiva 2009/72, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din orașul Vilnius) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Obiectivul privind «garantarea acordării de stimulente corespunzătoare operatorilor de sistem și utilizatorilor de sistem, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung, pentru a spori eficiența în ceea ce privește performanța sistemelor, precum și integrarea pe piață», prevăzut la articolul 36 litera (f) din Directiva 2009/72 pentru autoritatea de reglementare în îndeplinirea atribuțiilor de reglementare definite de Directiva 2009/72, trebuie înțeles și interpretat în sensul că se opune neacordării de stimulente (compensații pentru obligația de serviciu public) sau limitării acestora?

2) Având în vedere că articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2009/72 prevede că obligațiile de serviciu public trebuie să fie clar definite, transparente, nediscriminatorii și ușor de verificat și că articolul 3 alineatul (6) din Directiva 2009/72 prevede că acordarea de compensații financiare în vederea îndeplinirii obligațiilor de serviciu public se realizează într-un mod nediscriminatoriu și transparent, este necesară clarificarea următoarelor aspecte:

Dispozițiile articolului 3 alineatele (2) și (6) din Directiva 2009/72 trebuie interpretate în sensul că se opun limitării stimulentelor acordate [prestatorilor unui serviciu public], în cazul în care aceștia își îndeplinesc în mod corespunzător obligațiile de serviciu public pe care și le-au asumat?

Obligația prevăzută în legislația națională care privește suspendarea plății compensațiilor pentru obligația de serviciu public acordate prestatorilor unui serviciu public, independent de executarea activităților sau a obligațiilor acestora, însă care stabilește ca motiv pentru limitarea (suspendarea) plății compensațiilor pentru obligația de serviciu public executarea activităților și a obligațiilor care revin unei persoane asociate prestatorului menționat (în măsura în care aceeași întreprindere deține o participație de control în cadrul acestei persoane și al prestatorului) de a plăti compensațiile pentru obligația de serviciu public calculate pentru consumul propriu, trebuie considerată ca fiind discriminatorie, neclară și ca reprezentând o restricție din punctul de vedere al concurenței loiale în sensul dispozițiilor articolului 3 alineatele (2) și (6) din Directiva 2009/72?

Obligația prevăzută în legislația națională care privește suspendarea plății compensațiilor acordate prestatorilor unui serviciu public, deși aceștia sunt în continuare ținuți să își îndeplinească pe deplin obligațiile de serviciu public și obligațiile contractuale corelative impuse întreprinderilor care cumpără energie electrică, trebuie considerată ca fiind discriminatorie, neclară și ca reprezentând o restricție din punctul de vedere al concurenței loiale în sensul dispozițiilor articolului 3 alineatele (2) și (6) din Directiva 2009/72?

3) În sensul articolului 3 alineatul (15) din Directiva 2009/72, care prevede obligația statelor membre de a informa Comisia Europeană, la fiecare doi ani, cu privire la toate modificările aduse măsurilor adoptate pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu universal și de serviciu public, un stat membru trebuie să informeze Comisia cu privire la o nouă reglementare care stabilește motive, norme și un mecanism de limitare a plății compensațiilor pentru obligația de serviciu public datorate prestatorilor unui serviciu public?

4) Prin introducerea în legislația sa națională a unor motive, a unor norme și a unui mecanism de limitare a compensației plătite prestatorilor unui serviciu public, un stat membru încalcă obiectivele de punere în aplicare a Directivei 2009/72 și principiile generale ale dreptului Uniunii (principiile securității juridice, protecției încrederii legitime, proporționalității, transparenței și nediscriminării)?”

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

19 Comisia contestă admisibilitatea cererii de decizie preliminară pentru motivul că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu este utilă pentru soluționarea litigiului principal. Astfel, Renerga nu ar fi ținută de obligații de serviciu public, în sensul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2009/72, dat fiind că nici dispozițiile Decretelor Guvernului nr. 916 și nr. 1157, nici contractele încheiate cu pârâtele din litigiul principal nu ar impune obligații de serviciu public producătorilor de energie electrică din surse de energie regenerabile, cum este Renerga.

20 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în cadrul cooperării dintre aceasta din urmă și instanțele naționale, instituită prin articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în

considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate privesc interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe (Hotărârea din 12 noiembrie 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, punctul 24 și jurisprudența citată).

21 Totuși, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că respingerea unei cereri de decizie preliminară formulate de o instanță națională se poate justifica dacă, ținând seama de împrejurările speței, dreptul Uniunii nu poate fi aplicat nici direct, nici indirect (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iulie 2011, Agafiței și alții, C-310/10, EU:C:2011:467, punctul 28).

22 În speță, prin ansamblul întrebărilor preliminare, instanța de trimitere urmărește să afle în esență dacă Directiva 2009/72, mai exact articolul 3 alineatele (2), (6) și (15) și articolul 36 litera (f), precum și principiile generale de drept al Uniunii se opun aplicării unor dispoziții naționale care prevăd posibilitatea de a suspenda, în beneficiul producătorilor de energie electrică, plata unor compensații pentru obligația de serviciu public, care vizează stimularea producției de energie electrică din surse de energie regenerabile, până în momentul în care persoanele asociate producătorilor respectivi plătesc compensațiile pentru obligația de serviciu public datorate pentru energia electrică pe care au consumat-o efectiv.

23 În această privință, articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2009/72 prevede că, ținând seama pe deplin de dispozițiile relevante din Tratatul CE, în special articolul 86, statele membre pot impune întreprinderilor din sectorul energiei electrice, în interesul economic general, obligații de serviciu public referitoare la siguranță, inclusiv siguranța aprovizionării, regularitatea, calitatea și prețul furnizărilor, precum și protecția mediului, inclusiv eficiența energetică, energia din surse regenerabile și protecția climei.

24 Or, nu reiese în mod clar din decizia de trimitere dacă, în împrejurările proprii litigiului principal, Renerga era supusă unor obligații de serviciu public impuse, în temeiul acestei directive, de statul membru în cauză.

25 În acest scop, Curtea a adresat instanței de trimitere, în conformitate cu articolul 101 din Regulamentul de procedură, o cerere de clarificări la care aceasta a răspuns prin scrisoarea din 26 martie 2018.

26 În răspunsul său, instanța de trimitere a precizat că legislația lituaniană nu prevedea, în sarcina societății Renerga, obligația imperativă de a produce și de a furniza energie electrică din surse de energie regenerabile. Potrivit aceleiași instanțe, Renerga nu era înscrisă pe lista furnizorilor de servicii publice adoptată de guvernul lituanian, ci s-ar fi angajat în mod voluntar să producă energie electrică și să o vândă pârâtelor din litigiul principal. Instanța de trimitere a arătat de asemenea că raporturile juridice dintre Renerga și pârâtele din acțiunea principală erau definite prin contractele pe care acestea le-au încheiat la 7 ianuarie 2013 și la 19 iunie 2013 și reglementate de dreptul civil și că aceste contracte puteau înceta, astfel încât ar fi fost incorect să afirme că Renerga avea obligația de a furniza servicii publice.

27 Prin urmare, răspunsul dat de instanța de trimitere trebuie înțeles în sensul că statul membru în cauză nu a impus Renerga o obligație de serviciu public, în sensul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 2009/72.

28 Rezultă că dispozițiile dreptului Uniunii a căror interpretare este solicitată nu se pot aplica, nici direct, nici indirect, împrejurărilor din litigiul principal și că, în consecință, ansamblul întrebărilor adresate în această cauză are un caracter ipotetic.

29 Reiese din ansamblul considerațiilor care precedă că cererea de decizie preliminară este inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

30 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

Cererea de decizie preliminară formulată de Vilniaus miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din orașul Vilnius, Lituania) prin decizia din 11 aprilie 2017 este inadmisibilă.

Semnături